

První neděle postní (Invocativ) – Černá, v Podkrkonoší Prázdná, Pučálka, podle stejnojmenného obřadního pokrmu připraveného z naklíčeného hrachu. Tuto neděli se také pekly tzv. ponikelské preclíky. Maminky je v noci navlékaly na pruty v zahradě a děti je ráno hledaly.

Druhá neděle postní (Reminiscere) – Černá, Krásná, Pražná.

Název je odvozen od starodávného obřadního postního jídla „**pražmo**“ – upražená obilná zrna.

Třetí neděle postní (Oculi) – Kýchavá

Souvisí s pověrou, že ten, kdo třikrát kýchne, bude zdravý po celý rok. Naši předci věřili, že kýchání pročištíuje, a proto je neváhali vyvolávat sušenými bylinami a šňupacím tabákem.

Čtvrtá neděle postní (Laetare) – Liščí, Družebná.

V tuto neděli bylo povoleno **uvolnit postní pravidla**, chodilo se na námluvy a konaly se zásnuby. Dívky napekly koláče „**družbance**“ pro společnou hostinu. Také se roznášely drobečky na pole pro zajištění dobré úrody.

Pátá neděle postní (Judica) – Černá, Smrtná.

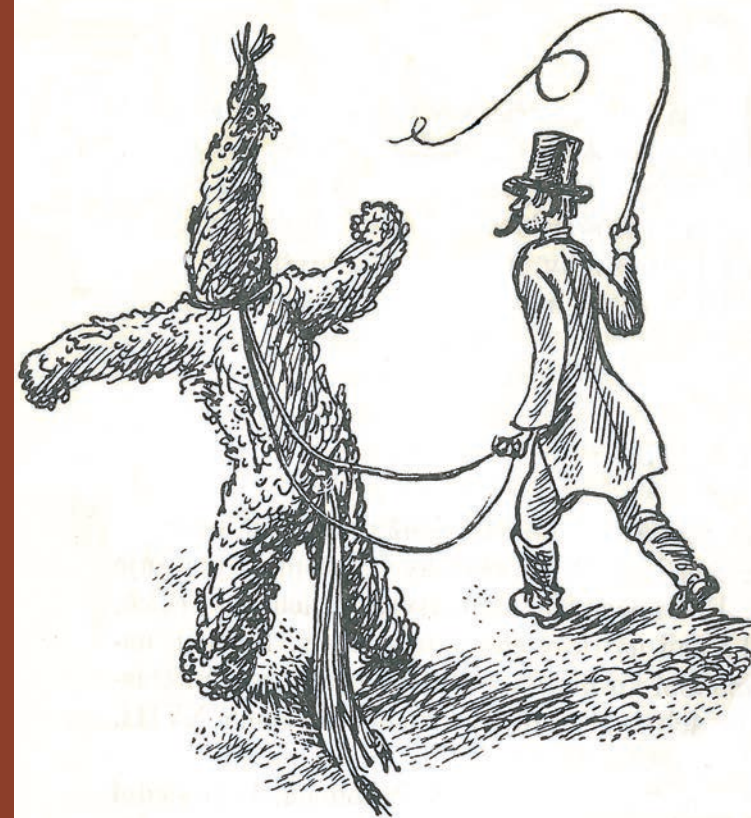
Je ve znamení **vynášení smrtky** (Mařena, Morena) ze stavení. Figurína smrtky vyrobená z dřevěné hole obalené slámou, oblečená do dívčí košile a ozdobená fábory, květinami, věnci apod. symbolizovala zimu. Průvod smrtku vynesl za vesnici a tam ji hodil do potoka nebo ze skály, nebo upálil, čímž zimu zapudil. Cestou zpět nosili děti **líto** – ozdobenou větev z živých ratolestí, někde májku, symbolizující příchod jara. Tento původně pohanský zvyk byl církví zakazován, později zdůvodněn jako oslava vítězství křesťanství nad pohanstvím. Vynášení smrtky je v Podkrkonoší praktikováno i v současnosti.

Šestá neděle postní (Palmarum) – Beránková, Květná, Pašijová.

Světily se jívové proutky, které tím získaly blahodárný účinek – spolknutí kočiček léčilo bolení v krku, záškrt apod., zastrčené za rám okna, dveří či svatý obrázek ochraňovaly před bleskem a krupobitím. Lidé si oblékali nové šaty, aby člověk kvetl. Křesťanská víra tímto připomíná Kristův vjezd do Jeruzaléma.

Projekt Zahrady živé kultury – ochrana společného dědictví polsko-českého pohraničí

je spolufinancován Evropskou unií z prostředků Evropského fondu pro regionální rozvoj v rámci Operačního programu přeshraniční spolupráce ČR–PL 2007–2013

MASOPUST

Vydala Správa Krkonošského národního parku v roce 2012.
Text: © L. Dušek, Grafická úprava: R. Etrych
Foto: © Krkonošské muzeum Správy KRNPAP ve Vrchlabí,
ilustrace z knihy: Zibrť, Č.: *Veselé chvíle v životě lidu Českého*, Petr Kutáček
Vytlačeno na recyklovaném papíře.

© 2012, Správa Krkonošského národního parku
Dobrovského 3, 543 01 Vrchlabí
ISBN: 978-80-87706-10-7

SPRÁVA KRKONOŠSKÉHO NÁRODNÍHO PARKU

www.krnapp.cz

SOS

HASIČI

LÉKAŘ

POLICIE

1210

(+48) 985

nebo 601 100 300

HORSKÁ SLUŽBA (CZ) / GOPR (PL)

Cíl 3 / Cel 3
2007-2013

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ / EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO
PŘEKRAČUJEME HRANICE / PRZEKRACZAMY GRANICE

Projekt Zahrady živé kultury - ochrana společného dědictví polsko-českého pohraničí je spolufinancován Evropskou unií z prostředků Evropského fondu pro regionální rozvoj v rámci Operačního programu přeshraniční spolupráce ČR - PL 2007-2013.

Svátek masopustu spadá do období **od Tří králů** (6. 1.) **po Popeleční středu** – první postní den. Nejen pro naše předky v **Krkonoších a Podkrkonoší** byl tento čas, zvláště jeho závěr – „**konec masopustu**“, **obdobím hojnosti, veselí a oficiálního obžerství**. Na panských dvorech, ve městech i na vesnicích se konaly různé zábavy, tancovačky, bály, svatby, procesí masek, zabijačky a jiné veselky, při kterých byl vždy dostatek masa na hostinu a výslužku. „Masopust“ je vlastně volný překlad slova románského původu „karneval“, přičemž „carne“ je „maso“ a „vale“ znamená „odejít“, což vystihuje situaci, kdy bylo snědno maso z poraženého pašíka.

Kořeny těchto oslav lze vystopovat jednak v předkřesťanských **oslavách zimního slunovratu** a oslavě obnovy přírody na počátku jara, a též ve starověkých „bakchanáliích“ zasvěcených bohu úrody a vína Dionýsovi-Bakchovi. Do lidového prostředí se svátek rozšířil až v 19. století. Je pochopitelné, že u sedláků v Podkrkonoší byly oslavy podstatně bohatší než u chudých horalů, kteří tento svátek mnohdy neslavili vůbec, nebo jen sporadicky.

Masopust je svátek pohyblivý, podobně jako Velikonoce, které na něj navazují. Vlastní svátky obvykle trvaly **od čtvrtka do úterý**, v Podkrkonoší konec masopustu vrcholil sedmou nedělí před nedělí velikonoční. Na **tučný čtvrtek** se sousedé scházeli doma i v hospodě a řádně si „dávali do nosu“. Hlavní masopustní zábava začínala v neděli, kdy se konal bál a často se tančilo až do rána. **Zlatým hřebem bylo úterý**, spojené s **průvody maškar**, které doprovázeny hudebníky navštívovaly jednotlivé domy a chalupy. Navštívení se vykupovali penězi, kořalkou a různými pochutinami.

MASOPUST

Svátek masopustu spadá do období od Tří králů (6. 1.) po Popeleční středu – první postní den. Nejen pro naše předky v Krkonoších a Podkrkonoší byl tento čas, zvláště jeho závěr – „konec masopustu“, obdobím hojnosti, veselí a oficiálního obžerství.

Jednotlivé masky měly svůj význam a funkci. Medvěd, zpravidla vedený medvědárem, přinášel plodnost ženám i hospodářství. Zemřelé předky symbolizovala maska Žida. Šaty nevěsty, Cikánky-vykladačky karet a tanečnice obvykle oblékali chlapi. Čerti a kominíci ve staveních sbírali mouku a sádlo, nechyběly ani rozličné pohádkové postavy, smrtka, bába nesoucí v koši dědka, kobyla apod., ale i další masky zvířecí a masky profesí – policajt, fotograf atd. Prostřednictvím masek byly **pranýřovány lidské vlastnosti a neřesti**, někdy i vysmívání konkrétní spoluobčané. Po skončení se průvod odebral do hospody.

Dlužno poznamenat, že **ve slezské části Krkonoš v současnosti polští sousedé masopust neslaví**, ale v období osídlení druhé strany Krkonoš německým etnikem (do r. 1945) měly oslavy masopustu (německy der Fasching) obdobný průběh jako na straně české, kde ostatně žilo mnoho sudetských Němců. V současnosti se masopustní veselí do našich podhorských obcí pomalu vrací.

OBDOBÍ PŮSTU

Po konci masopustu následuje období čtyřicetidenního půstu – od Popeleční středy do Božího hodů velikonočního –, které **předznamenává velikonoční svátky**. Jedná se o čas rozjímání, očistění se od hříchů a přípravu na nejdůležitější křesťanské svátky v roce. Šest postních nedělí má specifické krajové názvy, související s lidovými obyčejí v těch dnech dodržovanými.